

2015-2016 სასწავლო წლის სკოლის გამოსაშვები გამოცდის პროგრამა ქართულ ენაში

(არაქართულენოვანი ზოგადსაბანაო სასწავლო დაწესებულებებისათვის)

კომპეტენციები და უნარები*

მოსწავლეს შეუძლია ახსნა-განმარტებითი ხასიათის ტექსტების, განცხადებების, მრავალსაფეხურიანი ინსტრუქციების წაკითხვა და გაგება.

შედეგი თვალსაჩინოა, თუ მოსწავლე:

- ამოიცნობს განცხადების მიზანს, თემას (*რეკლამირება, გაფრთხილება, რჩევის/რეკომენდაციის მიცემა და სხვა*);
- ამოიცნობს ადრესატს (*ვისთვის არის განკუთვნილი ტექსტი*);
- ამოიცნობს კონკრეტულ ინფორმაციას (*მაგ., ღონისძიების ჩატარების დრო და ადგილი, საჭირო მასალა და მისი მახასიათებლები და სხვა*);
- ინსტრუქციების კითხვისას, პირველ რიგში, აკვირდება არასიტყვიერ და სიტყვიერ მარჯანიზებულ ელემენტებს (*სათაურები, რუბრიკები, ლოგოები, წარწერები, ილუსტრაციები, სქემები, ისრები, ძირითადი ტექსტის განლაგება, ტიპოგრაფიული მახასიათებლები და სხვა*) და განსაზღვრავს, ტექსტის რომელ ნაწილში უნდა ეძებოს ესა თუ ის ინფორმაცია;
- ამოიცნობს მითითებებს;
- ამოიცნობს მოქმედებათა თანამიმდევრობას.

მოსწავლეს შეუძლია კორესპონდენციის (ღია ბარათის, პირადი წერილის) წაკითხვა და გაგება.

შედეგი თვალსაჩინოა, თუ მოსწავლე:

- ამოიცნობს და ასახელებს ავტორს, ადრესატს;
- ამოიცნობს მათ მისამართებსა და გაგზავნის თარიღს;
- ამოიცნობს კორესპონდენციის მიზანს (*მილოცვა, მოკითხვა, დაპატიჟება*);
- ამოიცნობს კონკრეტულ ინფორმაციას (*სად, რა, როდის, რამდენი და სხვა*);
- ამოიცნობს ავტორის ემოციებს, განწყობებს, დამოკიდებულებებს.

მოსწავლეს შეუძლია მარტივი ბიოგრაფიული ტექსტის (დღიური, მოგონება) წაკითხვა და გაგება.

შედეგი თვალსაჩინოა, თუ მოსწავლე:

- ამოიცნობს ამბის მთხრობელს, პერსონაჟებს;
- განსაზღვრავს მოვლენათა დროსა და ადგილს;
- ადგენს მოვლენათა თანამიმდევრობას;
- ტექსტში ექსპლიციტურად მოცემული ინფორმაციის მიხედვით ახასიათებს პიროვნებას.

მოსწავლეს შეუძლია ილუსტრირებული შემეცნებითი ხასიათის ტექსტების წაკითხვა და გაგება.

შედეგი თვალსაჩინოა, თუ მოსწავლე:

- ამოიცნობს ილუსტრაციების ქვეშ მოცემული წარწერების შინაარსს;
- ეძებს და პოულობს, რომელ რუბრიკას, ქვესათაურს უკავშირდება ილუსტრაცია, მისი წარწერა;
- ამოიცნობს, რომელ რუბრიკაში, ტექსტის რომელ ნაწილში უნდა ეძებოს ესა თუ ის ინფორმაცია;
- ტექსტში ეძებს და პოულობს კონკრეტულ ინფორმაციას;
- ამოიცნობს ტექსტის ზედაპირზე (ექსპლიციტურად) მოცემულ ფაქტობრივ ინფორმაციას (*მოქმედების დრო, ადგილი და სხვა*);
- ექსპლიციტურ ინფორმაციაზე დაყრდნობით გამოაქვს დასკვნა;
- ამოიცნობს ტექსტის ნაწილებს შორის კავშირს (*ლოგიკურს, ქრონოლოგიურს*);
- ტექსტში მოცემულ ინფორმაციას აკავშირებს პირად გამოცდილებასთან.

მოსწავლეს შეუძლია მცირე ზომის ადაპტირებული თხრობითი ხასიათის სხვადასხვა ტიპის ტექსტის (მოთხრობა, ლიტერატურული ზღაპარი, ლეგენდა) წაკითხვა და გაგება.

შედეგი თვალსაჩინოა, თუ მოსწავლე:

- სათაურს აკავშირებს ტექსტთან;
- ამოიცნობს პერსონაჟებს;
- ამოიცნობს ცალკეული ეპიზოდის თემას, შინაარსს;
- გამოყოფს სიუჟეტის განვითარების საფეხურებს (*დასაწყისი, ამბის განვითარება, დასკვნა*);
- ამოიცნობს მოვლენათა თანამიმდევრობას;
- ასახელებს ტექსტში ექსპლიციტურად მოცემულ ინფორმაციას;
- ექსპლიციტურად მოცემულ ინფორმაციაზე დაყრდნობით ახასიათებს პერსონაჟებს, აღწერს საგნებს, გარემოს;
- ამოიცნობს პერსონაჟთა ქცევის მოტივს;
- ამოიცნობს და განმარტავს ლიტერატურული ზღაპრის მსგავსება-განსხვავებას ხალხურ ზღაპართან;
- განმარტავს, სად იწყება და სად მთავრდება ამბის განვითარების საფეხურები და მიუთითებს შესაბამის მარკერებზე.

მოსწავლეს შეუძლია არამხატვრული და მხატვრული ტექსტის სტრუქტურული და ენობრივი მახასიათებლების ამოცნობა.

შედეგი თვალსაჩინოა, თუ მოსწავლე:

- ერთი ტექსტის ფარგლებში გამოყოფს ტექსტის ფუნქციურ ტიპებს (*თხრობა, აღწერა*) და მიუთითებს შესაბამის ნიშნებზე (*მაგ., აღწერისას - ზედსართავებისა და ნაზმნარი ზედსართავების, ანუ მიმღობების სიჭარბე, ზმნების ნაკლები რაოდენობა; თხრობისას - ზმნების სიჭარბე, მოქმედების თანამიმდევრულობა და მისი მარკერები და სხვა*);
 - სტრუქტურული ორგანიზების მიხედვით ადარებს ერთმანეთს ერთი და იმავე ტიპის ტექსტებს და მსჯელობს, რომელი მათგანი უფრო მეტად უწყობს ხელს ტექსტის აღქმას;
 - კონტექსტის მიხედვით ამოიცნობს კონკრეტული თანდებულის ფუნქციას (*მაგ., -დან - -მდე თანდებულებით ადგილისა და დროში სიხშირის/ინტენსივობის განსაზღვრა და სხვა*);
 - ამოიცნობს დროთა თანამიმდევრობისა და ლოგიკური ურთიერთმიმართების გამომხატველ სიტყვებს, სიტყვათშეხამებებსა და კავშირებს;
 - ამოიცნობს შეფასება/დამოკიდებულების გამომხატველ ენობრივ ფორმულებს;
 - ამოიცნობს და მართებულად აკავშირებს მისათითებელ სიტყვებსა და წევრ-კავშირებს ერთმანეთთან (*მაგ., იქ - სადაც, მაშინ - როცა და სხვა*);
- ამოიცნობს სასვენი ნიშნების ფუნქციას (*მაგ., კონტექსტის მიხედვით ამოიცნობს, რა არის გამომხატველი ძახილის ნიშნით - ბრძანება, თხოვნა, სიხარული, მწუხარება და სხვა*).

* იხ. ეროვნული სასწავლო გეგმა – <http://mes.gov.ge/content.php?id=3923&lang=geo>

პროგრამის შინაარსი:

საკითხთა ჩამონათვალი	საკითხთა დაზუსტება
1. ლექსიკოლოგია	სიტყვაწარმოება; კომპოზიციები; სინონიმები, ომონიმები, ანტონიმები; სიტყვათშეხამებანი; ფრაზეოლოგიზმები.
2. ორთოგრაფია	კომპოზიტთა მართლწერა; წარმოქმნილ სახელთა მართლწერა.
3. მორფოლოგია	არსებითი სახელი, ჯგუფები შინაარსის მიხედვით, სახელთა ბრუნება; ზედსართავი სახელის წარმოება, ზედსართავი სახელის ბრუნება დამოუკიდებლად და არსებით სახელთან ერთად; რიცხვითი სახელი, რიცხვითი სახელების ჯგუფები, რიცხვითი სახელების ბრუნება; ნაცვალსახელი, ნაცვალსახელთა ჯგუფები, ნაცვალსახელთა ბრუნება; ზმნა, ზმნის პირისა და რიცხვის გამოხატვა სხვადასხვა ტიპის ზმნებში, ზმნისწინი, დრო, ასპექტი, კილო, მწკრივები და სერიები, ზმნის აქტიური და პასიური კონსტრუქციები, ქცევა, კონტაქტი, თავისებური ზმნები; სახელზმნები; ზმნიზედა; თანდებული; კავშირი; ნაწილაკი; შორისდებული.
4. სინტაქსი	წინადადების ტიპები შინაარსის მიხედვით; წინადადების ტიპები აგებულების მიხედვით (მარტივი, შერწყმული, რთული); წინადადების წევრები; ქვემდებარისა და შემასმენლის ურთიერთობა რიცხვის მიხედვით; მსაზღვრელისა და საზღვრულის შეთანხმება ბრუნვასა და რიცხვში; პირდაპირი და ირიბი ნათქვამი.
5. პუნქტუაცია	სასვენ ნიშანთა ხმარების წესები.

საგნობრივი უნარ-ჩვევები:

მოსწავლეს უნდა შეეძლოს:

- 1. პრაგმატული** ხასიათის სხვადასხვა ტიპის მოკლე ტექსტების გაგება, რაც გულისხმობს:
 - საკომუნიკაციო სიტუაციის ამოცნობას (ავტორი, ადრესატი, კორესპონდენციის მიზანი – მილოცვა, მოწვევა, მადლობის გამოხატვა, შეთავაზება, შთაბეჭდილებების გაზიარება, ახსნა-განმარტება, თხოვნა, მოთხოვნა, გაფრთხილება, რეკომენდაცია/რჩევა და სხვა);
 - სათანადო კონკრეტული ფაქტობრივი ინფორმაციის (სად, რა, როდის, რამდენი, რატომ და სხვა) ამოკრებას;
 - რესპონდენტის ემოციების, დამოკიდებულებების, შეფასებებისა და თვალსაზრისების გაგებას;
 - ცალკეული მოქმედებებისა და მათი თანმიმდევრობის ამოცნობას.
- 2. სხვადასხვა თემაზე შექმნილი შემეცნებითი ტექსტების გაგება და გაანალიზება, რაც გულისხმობს:**
 - მთავარი თემის/საკითხების გამოკვეთას;
 - ტექსტის ზედაპირზე მოცემული ფაქტობრივი ინფორმაციის ამოცნობას (მაგ., მოქმედების დრო, ადგილი და სხვა);
 - ფაქტებსა და მოვლენებს შორის არსებული კავშირების (ლოგიკური, ქრონოლოგიური) დადგენას;
 - ინფორმაციის ამოკრებას კონკრეტული მახასიათებლების მიხედვით (მაგ., მსგავსება-განსხვავება და სხვა);
 - ფაქტის, ვარაუდისა და სურვილის ერთმანეთისაგან გამიჯვნას.
- 3. ბიოგრაფიული** ხასიათის ტექსტების გაგება, რაც გულისხმობს:
 - მოვლენათა დროისა და ადგილის განსაზღვრას, მოვლენათა თანმიმდევრობის დადგენას;
 - ამბის მთხრობლის, პერსონაჟების ამოცნობას;
 - ტექსტის ზედაპირზე მოცემული ინფორმაციის მიხედვით პიროვნების დახასიათებას.
- 4. თხრობითი** ხასიათის მხატვრული ტექსტების გაგება და გაანალიზება, რაც გულისხმობს:
 - ტექსტის/მისი ცალკეული მონაკვეთის ზოგადი შინაარსის ამოცნობას (მაგ., კონკრეტული ინფორმაციის – ვინ, რა, სად, რატომ, რა მიზნით და სხვა – დასახელებას);
 - მთხრობლის, პერსონაჟების ამოცნობას;
 - მოვლენათა თანამიმდევრობის ამოცნობას;
 - პერსონაჟთა საქციელის მოტივის ახსნას და შეფასებას;
 - დამოკიდებულებებისა და ინტერესების ამოცნობას;
 - პერსონაჟთა დახასიათებას და მათ შორის არსებული ურთიერთობების შესახებ დასკვნების გამოტანას ტექსტის ზედაპირზე მოცემულ ინფორმაციაზე დაყრდნობით და შინაარსის გააზრების საფუძველზე;
 - სიუჟეტის განვითარების საფეხურების (დასაწყისი, ამბის მსვლელობა, დასასრული) გამოყოფას;
 - ნაწარმოების ძირითადი თემის ამოცნობას.
- 5. საგაზეთო პუბლიკაციების** გაგება, რაც გულისხმობს:
 - პუბლიკაციებში კორესპონდენტის/რესპონდენტის, ავტორის/ადრესატის, მიზნის ამოცნობას;
 - მთავარი საკითხის/პრობლემატიკის განსაზღვრას;
 - შეფასებების, თვალსაზრისების ამოცნობას;
 - ფაქტების/მოვლენების დაკავშირებას სათანადო თვალსაზრისებთან.
- 6. ტექსტის ენობრივი მახასიათებლების** გაგება, რაც გულისხმობს:
 - იმ ფრაზებისა და სიტყვების ამოცნობას, რომლებიც ეხმარება მკითხველს, გამიჯნოს ფაქტი მოსაზრებისაგან/თვალსაზრისისაგან;
 - უცნობი სიტყვებისა და გამოთქმების მნიშვნელობათა ამოცნობას ნაცნობ ელემენტებზე (კონტექსტი, სიტყვის ნაცნობი ფუძე, აფიქსები და სხვა) დაყრდნობით.